

RANDERS KOMMUNE

STRATEGI FOR BÆREDYGTIGE INDKØB

INDHOLD

Indledning	3
Fælles principper	4
Indsatsområder	5
1. Byggeri og anlæg	6
2. Transport og transportrelaterede ydelser	6
3. Fødevarer	7
4. IT (udstyr og drift) og elektronik	9
5. Plast og plastemballage	9
6. Tekstiler	10
7. Møbler	10
Fra strategi til handling	11

INDLEDNING

Der er behov for grundlæggende at reducere omfanget af det offentlige forbrug og sikre, at forbrug og indkøb sker så bæredygtigt som muligt. Derfor tager Randers Kommunes indkøbspolitik udgangspunkt i et grundprincip om *bæredygtighed og nøjsomhed* – og at vi skal have et stærkt og vedvarende fokus på at *indkøbe mindre, indkøbe genbrug og indkøbe bæredygtigt*.

Denne strategi for bæredygtige indkøb i Randers Kommune har til formål at sætte rammen for de konkrete indsatser, som skal omsætte indkøbspolitikken til handling i organisationen.

Strategien består af følgende:

- Fælles principper for bæredygtige indkøb, hvor der tages hensyn til både miljø/klima, sociale forhold og økonomi samt
- Særligt centrale indsatsområder specifikt vedrørende miljø/klima.

I sammenhæng med strategien er formuleret en handleplan med konkrete indsatser. Handleplanen vil løbende blive fulgt og opdateret.

Vejen til bæredygtige indkøb følger tre trin: *1. Krav, 2. Adfærd, 3. Indkøbsvaner*. For at komme i mål er det derfor centralt, at strategien følges op af et implementeringsprojekt med fokus på adfærd og vaner på forskellige områder. Projektet kommer til at bestå af mange forskellige, målrettede indsatser – både lavthængende frugter og større indsatser, og med både korte og længere tidsperspektiver. Implementeringsprojektet indgår som en del af strategiens handleplan.

FÆLLES PRINCIPPER FOR BÆREDYGTIGT FORBRUG OG INDKØB

Randers Kommune arbejder med bæredygtigt og nøjsomt forbrug og indkøb ud fra følgende fælles principper:

Begrænset forbrug/indkøb ved at vi:

- Passer godt på de ting, vi har, og minimerer spild og slid,
- Reparerer/genbruger produkter, når det er muligt og giver mening,
- Minimerer vores brændstof- og energiforbrug,
- Minimerer affaldsmængden og brugen af engangsprodukter.

Indkøb af genbrug, når det giver mening ved at vi:

- Understøtter deling af produkter og ydelser på tværs internt i kommunen,
- Afsøger mulighederne for indkøb af genbrugsprodukter/-materialer hos eksterne leverandører, når det er relevant.

Bæredygtige indkøb, når der købes nyt ved at vi:

- Inddrager bæredygtighed i hele indkøbsprocessen – før indkøbet (fx brug af markedsdialog), under indkøbet (fx krav og udvælgelses- og tildelingskriterier) og efter indkøbet (fx forbrugsadfærd),
- Køber ind på kommunens fælles, obligatoriske indkøbsaftaler og i det udbudte sortiment i aftalerne og prioriterer et smalt, bæredygtigt sortiment i indkøbsaftalerne,
- Tager et socialt ansvar i indkøb og inddrager særlige sociale hensyn, når det vurderes relevant,
- Inddrager et totaløkonomisk perspektiv, hvor alle omkostninger ved et ejerskab set ud over hele brugsperioden medtages,
- Tager et klima-/miljømæssigt hensyn med udgangspunkt i hele brugsperioden og cirkulære indkøbsprincipper,
- Anvender krav om relevante mærkningsordninger (eller opfyldelse af tilsvarende kriterier), eksempelvis Svanemærket, EU-Blomsten, Økologimærket og Fair Trade-mærket,

Fokus på udviklingen på området ved at vi:

- Følger med i fællesoffentlige indsatser og markedsudviklingen generelt og særligt på strategiens indsatsområder,
- Afholder markedsdialoger proaktivt og med særligt fokus på bæredygtighed på strategiens indsatsområder,
- Indgår i relevante fora, fx i indkøbsfællesskaber, netværksgrupper mv., med henblik på at skabe fælles løsninger til fælles udfordringer omkring bæredygtighed.

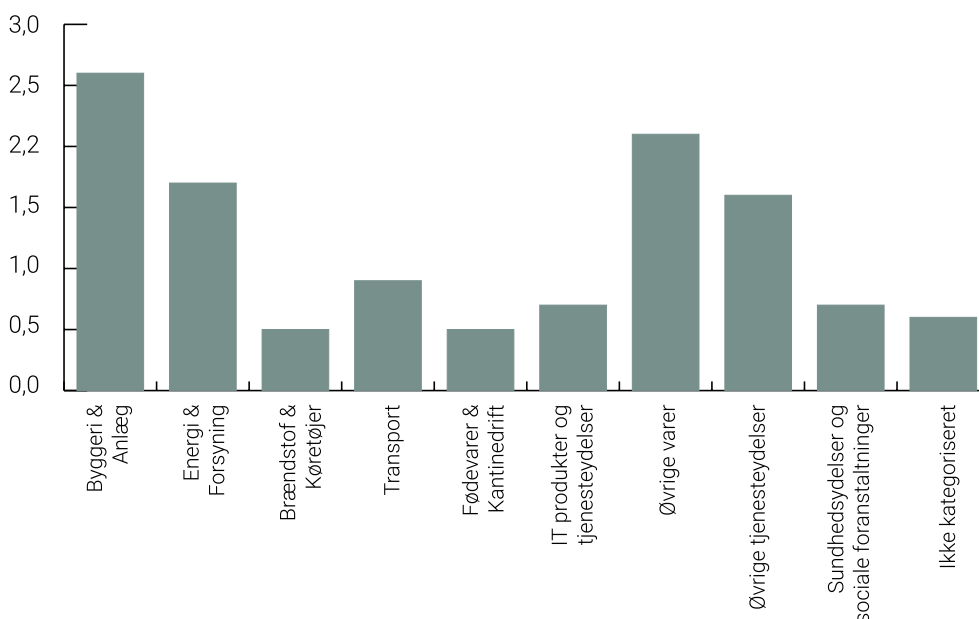
Brug af interne motivationsdrivere

- På de områder og i det omfang, det giver mening.
- Inddragelse af relevante indkøbsdata
- Til løbende monitorering og målretning af klimaindsatsen på indkøbsområdet.

INDSATSOMRÅDER

- MED SÆRLIGT FOKUS PÅ MILJØ/KLIMA

Økonomistyrelsen gennemførte i 2019 en første beregning af klimaaftrykket af offentlige indkøb, baseret på et samlet offentligt indkøb på omkring 184,6 mia. kr. – hvoraf kommunale indkøb udgjorde omkring 93,6 mia. kr. (51 %). Det samlede klimaaftryk af offentlige indkøb blev i den sammenhæng opgjort til 12 mio. tons CO2-ækvivalenter, fordelt på følgende indkøbsområder:

Kilde: Klimaaftrykket af offentlige indkøb (2019), Økonomistyrelsen

Opgørelsen danner grundlag for udvælgelsen af følgende særlige indsatsområder, hvor det vurderes særligt centralt at stille krav og ændre adfærd, hvis klimaaftrykket forbundet med indkøb i Randers Kommune skal sænkes:

1. Byggeri og anlæg
2. Transport og transportrelaterede ydelser
3. Fødevarer
4. IT (udstyr og drift) og elektronik
5. Plast og plastemballage
6. Tekstiler
7. Møbler

Indkøb og forbrug af energi og forsyning indgår ikke som en del af indsatsområderne, da disse aspekter håndteres på anden vis som en særskilt del af Randers Kommunes Klimaplan 2050.

De enkelte indsatsområder gennemgås nedenfor med fokus på, hvordan Randers Kommune inden for det pågældende indsatsområde ønsker at arbejde målrettet med at **indkøbe mindre, indkøbe genbrug** og **indkøbe bæredygtigt**. I Randers Kommunes retningslinjer for indkøb og konkurrenceudsættelse kan kommunens

indkøbere finde vejledning og forslag til mere konkrete krav og fremgangsmåder for bæredygtige indkøb på de respektive indsatsområder.

I de konkrete indkøb skal vi altid være opmærksomme på, at flere af indsatsområderne kan være relevante. Eksempelvis vil køb af et produkt ofte være forbundet med transport (levering) og plastemballage, og produkter kan indeholde både plast og tekstiler.

Under alle omstændigheder stiller Randers Kommune i alle kommunens kontrakter krav til at alt, som leveres inden for kontrakten, opfylder gældende regler, love, bekendtgørelser, EU-direktiver mv. inden for miljøområdet.

1. BYGGERI OG ANLÆG

Byggeri- og anlægsområdet dækker både over nybyggeri, vedligehold og reparation samt ombygning af eksisterende anlæg, og såvel bygninger som infrastruktur/vejområdet og lignende.

Randers Kommune ønsker at begrænse klima- og miljøpåvirkningen fra bygge- og anlægsområdet blandt andet ved at minimere forbruget af energi og ressourcer forbundet med kommunens bygge- og anlægsopgaver. Vores bygninger og anlæg skal have lange levetider og være ressourceeffektive og sunde – og etableringen og den løbende drift af bygningsmassen skal være så bæredygtig som mulig.

Derfor skal vi udnytte vores eksisterende bygningsmasse og øvrige anlæg bedst muligt, sikre, at vi er på forkant med den nødvendige vedligeholdelse og have fokus på at minimere slid.

Når vi bygger nyt, skal vi indtænke bæredygtighed allerede i de indledende projekteringsfaser og inddrage levetider og klimahensyn i valget af byggematerialer – både hvad angår produktion, levering, brug og efterfølgende bortskaffelse og genanvendelse.

2. TRANSPORT OG TRANSPORTRELATEREDE YDELSER

Kommunen indkøber en lang række forskellige varer og tjenesteydelser inden for transportområdet. I tabellen nedenfor gives eksempler på de mange forskellige typer af indkøb af transport og transportrelaterede ydelser, som kommunen foretager.

Indkøb af transport til	Intern vognpark	Køb af transport/transportydelser
Medarbejdere*	Tjenestebiler	Rejser med tog, taxa, bus, fly, privat bil (med befordringsgodtgørelse)
Borgere	Kommunens egne biler/busser på institutioner	Visiteret personbefordring Skovbørnehavekørsel
Varer/ tjenesteydelser	Hjemmeplejekørsel Driftsafdelingen/specialmaskiner	Levering af varer/tjenesteydelser

* Transport ifm. møder, kurser, konferencer mv.

På tværs af alle områder skal vi reducere transport af varer, ydelser og personer, køre færre kilometer, minimere forbruget af CO₂-udledende brændstof og indkøbe så få køretøjer som muligt.

Det forudsætter blandt andet et stort fokus på adfærd og transportmønstre og understøttelse af udviklingen af en god infrastruktur baseret på vedvarende energi i kommunen – både rettet mod kommunens flåde af køretøjer og den offentligt tilgængelige infrastruktur. Det skal være nemt for medarbejdere at træffe det bæredygtige valg, når et transportbehov opstår - eksempelvis ved i højere grad at benytte os af virtuelle møder som erstatning for fysiske møder, fremme bæredygtige transportformer som togrejser og elcykler og ved at indføre incitamenter, som minimerer brugen af flyrejser.

Kommunens interne vognpark skal løbende omstilles til vogne med drivmidler baseret på vedvarende energikilder og løbende udbygges med mere bæredygtige alternativer til vogne, eksempelvis el-cykler. Samtidigt skal vognparken optimeres, så de forskellige transportmidler udnyttes så effektivt som muligt og så antallet af vogne kan begrænses.

Når vi køber en transportydelse – eksempelvis visiteret personbefordring eller indirekte ved køb af varer, hvor levering indgår som en del af indkøbet – skal vi ligeledes altid huske at indtænke bæredygtighed og muligheder for minimering af klimaaftrykket fra ydelsen.

i Vidste du, at

Hjørring Kommune gennemførte i 2018 et pilotprojekt, hvor man i forbindelse med nedrivning af to kommunale bygninger stillede krav om nedtagning og genbrug af mursten. Pilotprojektet lykkedes med at genbruge mere end 20.000 mursten, svarende til en omkring 10.950 kg. CO₂.

i Vidste du, at

En af de mest gængse databaser over klimaaftrykket af fødevarer er Concitos Store Klimadatabase, som beregner klimaaftrykket på 500 forskellige fødevarer ud fra en livscyklusbetraktning.

i Vidste du, at

Syddjurs Kommune har i samarbejde med en række andre kommuner i 2021-2022 gennemført et pilotprojekt, som har undersøgt mulighederne for at benytte avanceret dataanalyse og kunstig intelligens til at optimere sammensætningen af en kommunes vognflåde. I projektet er udviklet et datadrevet værktøj, som kan optimere flådesammensætningen. De første resultater peger på betydelige gevinster, både økonomisk og i form af reduceret klimaaftryk.

i Vidste du, at

SKI vil udbyde genbrugte computere på ny aftale Statens og Kommunernes Indkøbsservice (SKI), som indgår fælles indkøbsaftaler på vegne af hele den offentlige sektor, er i 2023 på vej med en indkøbsaftale på brugt/istandsatte computere, tablets og telefoner. Det forventes, at man også på aftalen vil kunne få opgraderet eller udskiftet skærm og harddisk samt at få nyt batteri på eksisterende udstyr.

Kilde: SKI.dk

i Vidste du, at

Københavns Kommune indgik i 2021 et innovationsprojekt om udvikling af test af nye løsninger for håndtering og genanvendelse af tekstiler fra husholdningerne. Hensigten er at udvikle nye cirkulære indkøbskrav til fx cirkulær arbejdsbeklædning og på længere sigt at kunne indkøbe cirkulære tekstiler.

i Vidste du, at

Møbelcirklen er et cirkulærøkonomisk initiativ, som primært har til mål at cirkulere og upcycle brugte møbler fra kommunens arbejdspladser. Møbelcirklen cirkulerer møbler fra både, skoler, daginstitutioner og kontorarbejdspladser m.fl. Samtidig skaber Møbelcirklen beskæftigelse og kompetenceudvikling til borgere, der har svært ved at få fodfæste på arbejdsmarkedet.

3. FØDEVARER

Klimarådet anbefaler, at stat, regioner og kommuner sætter konkrete mål om at servere klimavenlig mad for borgerne i overensstemmelse med Sundhedsstyrelsens officielle kostråd. Det afspejles i Randers Kommune Klimaplan 2050, hvor der er indskrevet et mål om at 75 % af kommunens varekøb i 2030 skal være økologiske, miljømærkede eller genbrugsprodukter. Kostens sammensætning og borgernes behov for ernæring adresseres i kommunens sundhedspolitik samt i den mad- og måltidsstrategi, der udarbejdes som led i klimaplanen.

Økologiske produkter kan i nogle tilfælde kan være mere klimabelastende end konventionelle produkter – afhængigt af, hvordan fødevaren er blevet produceret og transporteret –, men økologi har andre gavnlige effekter for sundhed, miljø og dyrevelfærd. Økologiske varer kan også være dyrere end konventionelle produkter – det kan dog have den positive konsekvens, at et øget fokus på økologi i sig selv påvirker sammensætningen af de fødevarer, som vi køber, i retning af mere (billigere) grønt og mindre (dyrere) oksekød og mindre madspild.

For at minimere klimaaftrykket af kommunens forbrug og indkøb af fødevarer skal det gøres naturligt og nemt for medarbejderne at træffe det bæredygtige valg. Blandt andet ved, at bæredygtighed og klimaaftryk indtænkes, når kommunen indgår indkøbsaftaler på fødevarerområdet. Herudover arbejder Randers Kommune med at fremme en klimavenlig sammensætning af den kost, som produceres i kommunens køkkener i tråd med de officielle kostråd, samtidigt med, at der fortsat tages nødvendige hensyn til borgernes særlige sundheds- og ernæringsbehov.

Og så skal vi arbejde målrettet med at undgå madspild, både i egen organisation men også hos de leverandører, vi samarbejder med.

4. IT (UDSTYR OG DRIFT) OG ELEKTRONIK

Vi ønsker at sikre, at Randers Kommunes it-udstyr og elektronik er holdbart og blandt de mest energieffektive på markedet.

Først og fremmest skal vi passe godt på det it-udstyr og elektronik, vi har, og sikre, at vi deler på tværs mellem afdelinger, når det er muligt.

Når vi får behov for at indkøbe it-udstyr og elektronik, skal det overvejes, om det kan være relevant at indkøbe genbrugsprodukter – eller nye produkter, produceret med genanvendte materialer/komponenter. Der skal også i indkøb være et særligt fokus på holdbarhed, levetid og energiforbrug i brugsfasen og mulighederne for genbrug eller genanvendelse af it-udstyret/elektronikken, når produkterne ikke længere skal bruges til det oprindelige formål.

Samtidigt skal vi sikre, at vores leverandører anvender energieffektive produkter, når de leverer it-relaterede tjenesteydelser til os, eksempelvis i forbindelse med drift af servere og dataopbevaring.

5. PLAST OG PLASTEMBALLAGE

Plast bliver indkøbt både som et primærprodukt i form af eksempelvis møbler eller legetøj, og som et biprodukt i form af emballage. Randers Kommunes mål er at reducere kommunens plastforbrug, dels ved at reducere mængden af indkøbt plast og dels ved at sørge for, at den plast, som kommunen indkøber, så vidt muligt indgår i et cirkulært plastkredsløb.

Randers Kommunes forbrug af plast og plastprodukter skal minimeres, blandt andet ved, at vi så vidt muligt undgår engangsprodukter i plast og erstatter plastprodukter med mere bæredygtige alternativer.

Den plast, som indkøbes, skal være så bæredygtig som muligt og med fokus på at sikre, at mest muligt plast bliver genanvendt. I den forbindelse vil Randers Kommune arbejde for at udfase mikroplast i produkter, hvor der findes gode alternativer.

6. TEKSTILER

Produktionen af verdens tekstiler medfører et massivt ressourcetræk på råmaterialer og vand, ligesom der i produktionen anvendes forskellige kemiske stoffer, som kan være farlige for mennesker og miljø. Særligt produktion og forbruget af tekstiler belaster miljø og klima, mens transport og bortskaffelse står for en mindre del af belastningen i tekstilers livscyklus.

Overordnet ønsker Randers Kommune at sikre et cirkulært fokus i vores indkøb og forbrug af tekstiler ved at holde vores tekstiler længere i brug, genbruge og genanvende materialer, når det giver mening.

Når vi indkøber nye tekstiler, skal vi have fokus på tekstilernes holdbarhed/kvalitet og udledning af skadelige stoffer ved daglig brug og vedligeholdelse/vask, og i vores krav og behov skal vi være fleksible og have for øje, om tekstilerne vil kunne anvendes til flere formål, så vi øger muligheden for at genbruge eller dele tekstiler med andre fagområder/faggrupper.

7. MØBLER

Randers Kommune prioriterer det gode og bæredygtige møbelvalg, som skal sikre miljø- og klimavenlige møbler med lang holdbarhed, samtidigt med at der tages hensyn til arbejdsmiljø, ergonomi, funktion og æstetik.

I Randers Kommune har vi fokus på at genbruge og dele møbler på tværs af organisationen, når det er muligt – blandt andet ved at prioritere indkøb af møbler gennem "Møbelcirkel Randers", og på løbende at vedligeholde og reparere ødelagte eller slidte møbler.

Når det ikke er muligt, skal der i indkøb af nye møbler tænkes i fleksibilitet, kvalitet, langtidsholdbare/tidløse designs og genanvendelighed, så vores møbler holder i lang tid og kan bruges til mange forskellige formål.

FRA STRATEGI TIL HANDLING

For at sikre, at strategien omsættes til konkret handling i organisationen, følges strategien af en handleplan med konkrete indsatser, som skal sikre fremdrift. Handleplanen rummer relevante indsatser fra Randers Kommunes Klimaplan 2050 samt øvrige indsatser, som tager afsæt i strategiens principper og indsatsområder samt i Randers Kommunes generelle indkøbspolitik.

Der foretages en årlig opfølgning på handleplanen i samarbejde med de relevante fagforvaltninger og stabe. Opfølgningen foretages i sammenhæng med den generelle opfølgning på Klimaplanens initiativer og afrapporteres til sekretariatschefgruppen, som samtidigt prioriterer eventuelle nye indsatser til handleplanen. Mange af indsatserne i handleplanen er forankret i Randers Kommunes Klimaplan 2050. For disse indsatser vil der ikke blive foretaget en særskilt opfølgning i regi af indkøbsstrategien men blot gengivet status fra den selvstændige opfølgning, som foregår i regi af Klimaplan 2050.

Afrapporteringen på status til det politiske niveau vil således som udgangspunkt blive integreret som en del af afrapporteringen vedrørende Klimaplan 2050.

Sideløbende med opfølgningen på strategien rettes et særligt fokus på at understøtte, at kommunens samlede udgifter til indkøb ikke stiger i takt med, at andelen af bæredygtige indkøb stiger. På større indkøbsområder, hvor det ikke viser sig muligt, at forfølge ambitionerne om mere bæredygtige indkøb inden for de eksisterende økonomiske rammer, vil der i stedet skulle laves beslutningsoplæg med henblik på, at der kan træffes beslutning om, hvordan indsatsen på det pågældende område skal prioriteres. Fagområdet, som varetager det konkrete indkøbsområde/udbud, har ansvaret for, at et sådant beslutningsoplæg udarbejdes til direktionen. I forbindelse med behandlingen i direktionen træffes der beslutning om, hvorvidt en politisk stillingtagen til prioriteringen er påkrævet.

Randers Kommune
Laksetorvet
8900 Randers C
www.randers.dk